OPETUSMINISTERIÖ
10.06.2008

OPETUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO KUOPION YLIOPISTON VUODEN 2007 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

1.1. TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Yliopiston toiminnan taloudellisuudessa ei ole tapahtunut olennaista muutosta. Tuottavuuden osalta kehitys on edellisten vuosien tapaan myönteistä, mutta jatkotutkintomäärän nopea kasvu on pysähtynyt.

Yliopiston liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat hieman edellisestä vuodesta. Tuottotavoite saavutettiin, mutta kannattavuustavoitteesta jäätiin. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli edellistä vuotta heikompi 77 %. Yliopiston omin varoin katettavaksi jäi 4,4 M€.

Yliopistouudistukseen valmistautuminen on edennyt hyvin osana Itä-Suomen yliopisto -hanketta. Keskeinen osa yliopistouudistukseen vastaamista on yliopiston hallintomallin kehittäminen. Ammattimaista johtajuutta kehitetään ja henkilökunnan koulutuksen on panostettu. Itä-Suomen yliopisto luo edellytykset tutkimuksen ja koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiselle.

> Yliopiston tulee järjestää biokeskuksensa toiminnot niin, että kansallista Biokeskus-Suomi-yhteistyötä voidaan jatkaa.

1.2. TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Yliopiston painoalavalinnat tukevat tieteellisen, hoidollisen ja alueellisen osaamisen yhteistoimintaa. Yliopiston tutkimustoiminta on osalla painoalojen tieteenaloista maailman huippuluokkaa. Yliopiston alueellinen vaikuttavuus on huomattava. Tohtorin tutkintomäärä on alentunut aiempien vuosien tasosta, tutkintotavoitteen saavuttamisaste on 87 %.

Yliopistolla on käytössään korkeakoulukeksintölain edellyttämät menettelyt. Yliopistolle tehtyjen keksintöilmoitusten määrä on kasvanut selvästi vuoteen 2006 verrattuna. Yliopisto on rakentanut yhteistyökumppanuudet keskeisten välittäjäorganisaatioiden kanssa tutkimustulosten hyödyntämiseksi.

Yliopisto ei ole kuvannut opiskelijavalintojen kehittämistä, valmiutta siirtyä yliopistojen sähköiseen hakujärjestelmään ja toteutettavaan yhteishakuun. Päävalinnassa opiskelijaksi hyväksytyistä ainoastaan 27 % oli samana vuonna tai edellisenä syksynä toisen asteen koulutuksen päättäneitä. Uusien ylioppilaiden osuus alittaa selkeästi valtakunnallisen keskiarvon ja on laskenut edellisestä vuodesta.

Yliopiston ylempien korkeakoulututkintojen tavoitteen saavuttamisaste on 100 %. Jonkin verran tavoitteista on jääty jälkeen luonnontieteissä, lääketieteissä ja farmasiassa. Opetusta ja ohjausta kehitetään laadunvarmistus- ja palautejärjestelmien avulla. Yliopisto on aktiivisten ja monipuolisten kehittämistoimien avulla edistänyt tutkintouudistuksen toteutumista.

Yliopisto on tehnyt selvityksen kansainvälisestä toiminnastaan ja kansainvälistymisestä. Kansainvälisessä opiskelijavaihdossa yliopisto ei ole saavuttanut asetettuja tavoitteita. Yhteistyö Euroopan unionin ulkopuolisten maiden kanssa on laaja-alaista.

Yliopisto on onnistunut nostamaan täydennyskoulutuksen osallistujamäärää. Avoimen yliopiston opiskelijamäärät ovat laskeneet.

> Yliopiston tulee huomioida aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus ja kansainvälistymisstrategia omassa strategiatyössään.
>
> Yliopiston tulee aikaisempaa tarkemmin raportoida opiskelijavalintojen kehittämisestä, alakohtaisista työelämäyhteyksistä ja harjoittelukäytännöistä.
>
> Yliopiston tulee huolehtia, että siihen palvelussuhteessa olevien tutkijakoululaisten palkkaus on VPJ -järjestelmän mukainen. Osana hyvää henkilöstöpolitiikkaa yliopiston tulee huomioida neliportaisen tutkijanuran kehittäminen.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Yliopiston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rakenne noudattaa opetusministeriön mallia vuoden tilinpäätöksestä yliopistoille. Yliopiston toimintakertomus sisältää tilinpäätösmallin mukaisia toteumatietoja ja tunnuslukuja. Taloudellisuuden ja tuottavuuden tunnuslukujen kehitystä ei kuitenkaan ole aina analysoitu eikä tehty vertailuja suhteessa muihin yliopiston kannalta keskeisiin yliopistoihin.

Raportointi tuottavuushankkeiden ja rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden henkilöstövaikutuksista on osin puutteellinen, mikä selittyy Itä-Suomen yliopiston valmisteluvaiheella.

> Yliopiston tulee kehittää rakenteellisen kehittämisen ja tuottavuushankkeiden toimenpiteiden, voimavarojen uudelleen kohdentamisen ja henkilöstövaikutusten seurantaa siten, että näistä voidaan luotettavasti raportoida osana tilinpäätöstä.

3. OPETUSMINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Korkeakoulupolitiikan tavoitteet vuosille 2007-2012 on asetettu Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Opetusministeriö (OPM) on määritellyt rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat maaliskuussa 2008. Yliopistot voivat tarvittaessa esittää myös vaihtoehtoisia rakenteellisen kehittämisen toimia. Kaikilta yliopistoilta on edellytetty uudet strategiat kevään 2010 tulosneuvotteluihin mennessä. Näiden pohjalta valmistellaan rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelma vuodesta 2010 alkaen. OPM koordinoi myös sektoritutkimuksen rakenteellisen kehittämisen valmistelua. Tavoitteena on vahvistaa sektoritutkimusta ja siihen liittyvää yhteistyötä yliopistojen kanssa.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa vahvistavaa yliopistolakia valmistellaan. Hallitus on linjannut iltakoulussaan 21.11.2007 uudistuksen perusperiaatteet. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt kolme kertaa uudistuksen taloudellisia reunaehtoja. Tavoitteena on, että OPM lähettää lakiluonnoksen lausuntokierrokselle elokuussa 2008. Lakiesitys Eduskunnalle annetaan kevätistuntokauden 2009 alussa ja lain on tarkoitus astua voimaan 1.8.2009. Kaikkien yliopistojen tulee hyvissä ajoin valmistautua yliopistouudistukseen.

OPM valmistelee lakiesitykseen liittyen yliopistojen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamista vuodesta 2010 eteenpäin. Rahoitusmallivalmistelussa korostetaan yliopistojen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden merkitystä, strategista kehittämistä ja uusiutumista sekä toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. OPM jatkaa tulosohjaukseen liittyvää kokonaisvaltaista indikaattoreiden kehittämistä.

Kansallinen innovaatiostrategia valmistuu vuoden 2008 aikana. Sen pohjalta voidaan arvioida, mitä toimenpiteitä se edellyttää tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän perustan muodostavissa yliopistoissa. OPM osallistuu pitkäjänteisen kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan valmisteluun. OPM seuraa korkeakoulukeksintöjä koskevan lainsäädännön (369/2006) toimivuutta ja täytäntöönpanoa yliopistoissa. OPM valmistelee vuoden 2008 aikana suositukset korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisestä.

OPM:n johdolla valmistellaan laajapohjaisessa yhteistyössä ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta. Hallitus on päättänyt 23.4.2008 uudistuksen valmistelun periaatelinjaukset ja aikataulun. Yliopistojen tulee kehittää avointa yliopistoa, täydennyskoulutusta ja monimuotoista tutkintoon johtavaa koulutusta työikäisen aikuisväestön osaamistarpeisiin vastaamiseksi.

Yliopistojen tuottavuusohjelman toteuttamista jatketaan aiemmin sovitusti. Tuottavuusohjelman vuosien 2012-2015 lisätoimenpiteet eivät koske yliopistoja.

Vuoden 2008 lopussa valmistuu korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia, jota valmistellaan parhaillaan yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Kansainvälistymisen tavoitteet otetaan huomioon myös valmisteltavassa rahoitusmallissa.

Yliopistojen toiminnan laadun ja laadunvarmistusjärjestelmien kehittämiseksi Korkeakoulujen arviointineuvosto auditoi kaikkien yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmät vuoden 2011 loppuun mennessä. Korkeakoulujen arviointineuvosto arvioi yliopistokeskukset vuoden 2008 aikana. Yliopistokeskusten kehittämisestä päätetään arvioinnin jälkeen.

OPM on siirtänyt tutkijakoulupäätöksenteon Suomen Akatemialle vuoden 2008 alusta alkaen. OPM tukee neliportaisen tutkijanuran kehittämistä rahoitusmallin puitteissa. Tutkimustoimintaan liittyvää tiedonkeruuta vahvistetaan ja systematisoidaan osana KOTA-tietojärjestelmän kokonaiskehittämistä.

OPM on käynnistänyt myös laajemman toimenpidekokonaisuuden, jonka tavoitteena on koko korkeakoululaitoksen tietojärjestelmien uudistaminen. OPM ja Opetushallitus ovat yhteistyössä yliopistojen kanssa valmistelleet siirtymistä yliopistojen sähköiseen hakujärjestelmään ja hakujärjestelmän kautta toteutettavaan valtakunnalliseen yhteishakuun.

LIITTEET

LIITE 1 Määrällisten tavoitteiden toteuma